

Fra hytte og slot

Danske hjem

i tyverne og trediveerne

Redigeret af
MARGRETHE SPIES

VINTEN

1977

Fra hytte og slot –

Danske hjem i tyverne og trediverne

er udgivet af Vintens Forlag, København 1977.

Alle ophavsrettigheder tilhører de enkelte bidragydere, som også har stillet illustrationsmaterialet til rådighed. Bortset fra korte citater til anmelderbrug etc. må teksten kun gengives efter skriftlig aftale med de pågældende forfattere. Tegningerne til Eva Bendix' *Altid i gang* er udført af Hans Bendix, som også har tegnet omslaget og frontispicen.

Trykt i Winds Bogtrykkeri A/S, Haderslev.

ISBN 87 414 3610 5

indb. 87 414 3612 1

Tidligere udkom

Det var dengang –

Danske hjem i tyverne og trediverne

Forord

Allerede under arbejdet med det første bind af Danske hjem i tyverne og trediverne blev vi klar over, at det var umuligt at give et fyldestgørende billede med så få bidrag. Derfor dette andet bind, der gerne skulle kunne udvide kendskabet til Danmark mellem to verdenskrige. Tak til alle der så venligt stillede sig positivt til opfordringen om at være med. En særlig tak til boghandler Erik Nygaard for et par værdifulde introduktioner.

Margrethe Spies

Lille dreng på en margarinefabrik

Da Vejen voksede

»Goddaw Jarn«. To mand kom rullende med en stor jerntromle hvori der var vegetabilsk olie eller andre stoffer til fremstilling af margarine. De var i mørkeblåt, men falmet drejlstøj og træsko og havde store læderhandsker på. Tønderne hentede de på en åben jernbanevogn, der var rangeret op til en rampe fra hvilken der blev lagt en dørk-agtig jernplade over til vognen. Her stod tønderne på enden og de skulle så væltes om, så de kunne rulle på to skinner, som ompændte tønderne, og så gik turen ned ad rampen – ofte med stor fart, hen til vægten og videre ud i det store lagerskur. Det var om ikke at være i vejen når den hundrede kilo tunge tromle kom rullende, men de kendte godt »ham Jørgen« og vidste, at jeg var fortrolig med forholdene, og de hilste mig altid med venlige tilråb.

Ikke bare råvarelageret, men hele fabriken var min barndoms tumleplads, spændende, afvekslende og altid fuld af muligheder for en rask dreng. Selv om jeg naturligvis ikke måtte lege i selve margarinefabriken, så var den dog i så nær tilknytning til mit barndomshjem, at det for mig var en helhed. Mange af de arbejdere, som var beskæftiget her, var mine venner, og det står mig ganske klart, at omgangen med disse mennesker har været af stor betydning for min senere tilværelse.

Men lad mig fremdrage endnu nogle erindringer fra fabriken: Den store maskinhal, som producerede kraft, varme og kulde, var en seværdighed, som jeg ofte viste frem for kammerater, fætre og kusiner. Den store dampmaskine midt i hallen havde et enormt svinghjul med en bred rem hen til dynamoen. Svinghjulet var placeret i en dyb grav

så kun godt og vel halvdelen ragede op i hallen og omkring det var et gelænder. Mellem svinghjulet og en søjle var der en gennemgang på vel ca. 60 cm., og her var det mit store nummer, at jeg turde gå mellem svinghjulet og søjlen og mærke det hvislende sus af hjul og rem. Gik man videre kom man ud i kedelrummet, hvor fyrbøderne stod og skovlede koks på kedlerne. I samme øjeblik man åbnede døren, blev man mødt af heden, som udstrømmede fra de ofte åbenstående fyrlåger, bag hvilke hvidglødende koks gav et flakkende skær over det iøvrigt ret mørke og skumle rum. Heden, de groteske skygger, fyrbødernes sorte ansigter med de hvide øjne, buldren og sprutten, larm fra skovlene og meget ofte dampstråler fra utætte rør eller ventiler, kunne gøre mindre hærdede gemytter ængstelige og skabe indtryk af noget farligt og dæmonisk. Men også dette lærte jeg at behandle med en vis nonchalance.

Så var selve fabrikslokalerne, hvor margarinen blev til, en helt anden verden. Lyse og høje luftige haller, hvor arbejderne – alle i hvidt tøj, med pergamentpapir om benene, som ragede ud over træskoene – betjente deres respektive maskiner. Først den store køletromle, så stor som et hus – i hvert fald i højden, hvor øverst den flydende substans fordeltes over hele tromlens glatte, blanke bredde. Når tromlen langsomt drejede rundt, nåede substansen at størkne inden den var nået 3/4 rundt og her sad kniven, som skrællede margarinen af i store flager så tynde som papir. Herfra gennem æltning, kølerum, pakning og videre ud i den store verden.

Ja pakning – det var i grunden først senere, for da jeg var dreng, blev margarinen som regel pakket i bøtter, dritler eller baljer, hvorfra købmanden så skovlede margarinen ud og klaskede den på et stykke pergamentpapir, mens han omhyggeligt holdt øje med vægten.

Men garagerne blev efterhånden stedet, hvor det mest spændende foregik. Lige efter 1. verdenskrig var det jo ikke almindeligt med lastbiler, men hos os husker jeg de store mastodonter med deres kæde-træk og massive gummiringe, som netop dengang dukkede op. En køretur med sådan en vogn var noget for sig. Højt oppe hos chaufføren havde man jo nok overblik, men det var om at holde fast når man

Fra »Vangen« i tyverne. Mor arbejder i haven

kørte. Ikke bare var gummiringene massive, men fjedrene var stive, og når dertil kommer, at vejene var skærvebelagte og havde mange huller, så var det ikke ligefrem en nydelse at være med på en længere køretur. Alligevel har jeg været med rundt hos mange købmænd, og underholdende var det altid.

Mit barndomshjem lå lige ved fabriken og da det jo var »direktørens« bolig var det, som sig hør og bør, af et vist format. – Det blev bygget i 1909 og blev kaldt »Vangen«, og mine forældre og jeg var de tre eneste beboere indtil 1912, hvor min søster Esther blev født. Huset var i to etager + kælder og tag-etage og var i stilen fra den periode, præget af »jugend«-smagen. En stor have lå bag huset, og den var fra begyndelsen til op i trediverne anlagt med et utal af havegange, som skulle skufles og rives, og det var ikke ligefrem lykken at blive sat på det job. Min mor havde et stort organisationstalant – og hvis jeg var så uheldig at have kammerater på besøg om lørdagen, kunne hun godt finde på at foreslå, at vi skulle rive havegange. Og

»Grønvang« med verandaen, set fra haven.

et sådant forslag blev altid fremsat i en sådan form og med et sådant ordvalg, at der ikke herskede tvivl om hensigten. –

Nå – efterhånden passede man jo på ikke at være i nærheden af hjemmet lørdag eftermiddag efter skoletid. På den anden side husker jeg en gang, hvor en kammerat og jeg frivilligt og uopfordret, og måske af akut mangel på anden og mere interessant beskæftigelse, rev alle gangene – vel 1 km – i zig-zag, og så vankede der ros – og saftvand.

Selv om undertitlen på denne bog er »Danske hjem i tyverne og trediverne«, så er meningen nok ikke – i hvert fald ikke bare – at beskrive hvordan hjemmene så ud, men også – og måske endda navnlig – at beskrive de mennesker, som beboede og prægede dem, samt prøve at give et billede af deres karakter og virke. Men før jeg kommer ind på livet af de personer, som stod mig nær, er det nok nærliggende at opridsse baggrunden for vores eksistens, så meget mere,

Fra »Grønvang« på Johannes Lauridsens 70 års dag

Th. Mortens Olav Vang Lauridsen Peder Vang Lauridsen

Guðrun V.L. Helga V.L. Marie V.L. Ingrid Mortens, født V.L. Kirsten V.L.

Magdalene V.L. Johannes Lauridsen Maren Lauridsen

*Børnene: Jørgen V.L. Esther V.L. (g. Færgeman) Karen Agnete Mortens (g. Holck)
og Johannes Mortens*

som jeg derved får lejlighed til at omtale et andet hjem fra den tid, som fik afgørende betydning for mig, nemlig mine bedsteforældres.

Det hele startede engang i forrige århundrede, hvor min fars far overtog slægtsgården »Grønvang« i Vejen efter sin far, der stammede fra en af egnens gamle slægter. Johannes Lauridsen, f. 1847, var nr. 7 af en børneflokk på 18 børn (to koner), og han nåede langt inden sin død

i 1920, 73 år gammel. Men hvordan kan man kortest muligt give en karakteristik af denne mand og hans virke? Jo, ved et tilfælde er jeg fornylig faldet over et gammelt nummer af »Folkebladet – uafhængigt Venstreblad for det sydlige Jylland« fra onsdag den 29. juli 1908, hvis udgiver og redaktør var en dengang helt ukendt bogtrykker ved navn Ernst Carlsen. Som generalkonsul Ernst Carlsen blev han senere landskendt. I dette blad findes der, foruden et hyldestdigt til kong Frederik den VIII, som netop da skulle besøge Vejen – og bo på »Grønvang« – en lang omtale af Johs. Lauridsen, hvorfra jeg bl. a. citerer:

»I 1878 etablerede den Mand sig, hvis Navn uløseligt er knyttet til Fremgangen i vor By, den Mand, der har givet Byen sit Præg, og hvis Navn af alle vil nævnes i første Række, naar Talen er om Fremskridt, nemlig Landstingmand Johs. Lauridsen. Det var nyt og kraftigt Blod, der i 1878 tilførtes ved den 30-aarige Forretningmand. Hans store praktiske Dygtighed dels til at fremme de Virksomheder, hvortil han Navn blev knyttet, og dels til at staa andre bi i Raad og Daad blev det, der blev Grunden for vor Bys store Udvikling.

Han anlagde Egnens første Mejeri, og efter at han i nogle Aar ved Siden af sit Landbrug havde dyrket og tørret Cikorierødder, anlagde han i 1888 Cikoriefabrikken »Nørrejyland«, der i 1903 solgtes til »De forenede Cikoriefabrikker«, hvortil han blev knyttet som Selskabets tekniske Direktør. I 1897 startede han Byens største Virksomhed, Margarinefabriken »ALFA A/S«, som under hans Ledelse hurtig dreves op til at være en af Landets største Margarinefabriker.

I 1900 oprettedes paa hans Initiativ Vejen Realskole, hvis Skolebygning han lod opføre og overlod til gratis Afbenyttelse i 5 Aar. I 1902 startedes »Banken for Vejen og Omegn«. hvor han som selvskreven valgtes til Bankraadets Formand, i 1903 »Lundgaard Fiske-
riselskab« og i 1907 Tagpap- og Cementvarefabriken »Phønix«.

Når jeg nu skal skrive om, hvordan det var »den gang«, kan jeg ikke lade være med at tænke på, om der kan have været noget specielt over en mand som Johs. Lauridsen, eller om noget lignende kunne ske i vore dage: en mand af folket sætter mange ting i gang, bliver rig –

»Grønvang« havde hele to spisestuer

meget rig, ja, man talte om at han var millionær, hvilket dengang omkring århundredskiftet var noget helt andet end i dag. I vore dages Danmark ville dette alene være en belastning, men ikke den gang. Johs. Lauridsen blev efter sigende mødt med tillid i *alle* kredse. Arbejderne elskede ham og kunne gå direkte op til ham og få ham i tale blot ved at ringe på. Han lukkede ofte selv op. Han blev tingvalgt medlem af Landstinget (for partiet Venstre) og i 1908 blev han opfordret til at indtage stillingen som direktør i Danmarks Nationalbank.

Men også Bedstemor – Maren Lauridsen – får et par ord med på vejen i den ovenfor omtalte avis fra 1908: »Men ogsaa hans Hustru, Maren Lauridsens, Navn hører til dem, der af Byens Borgere nævnes med Agtelse og Stolthed; hendes Arbejde blandt Egnens syge og ubemidlede vidner om en dyb kristelig og hjertelig Kærlighed til de smaa i Samfundet og om en god og stor Vilje til at hjælpe, hvor der trænges til Hjælp«.

Dagligstuen på »Vangen«

De to skabte hjemmet på »Grønvang«, som lå på bakken ovenfor »Vangen«, kun nogle få minutters gang, og min tilværelse som barn delte sig mellem disse to poler. Som helt lille skal jeg have sagt til min mor: »I kan godt gå til himlen, for nu går jeg til »Grønvang«.« Min mors far, »Bedstefar i Silkeborg« døde i 1912 og som 4–5-årig purk havde jeg fået forklaringen på hvor han formodedes at være havnet, og da jeg nu ikke havde ham mere, så måtte jeg jo søge trøst et mere jordisk sted.

1920 blev på mange måder et år med store forandringer. Johs. Lauridsen døde, Genforeningen satte sit præg på os grænsfolk, og jeg kom på kostskole.

Forud for Sønderjyllands genforening med Danmark skete der mange ting i Vejen. Efter freden – eller rettere våbenstilstanden – i 1918 blev Vejen garnisonsby for en periode på et par år, idet et husarregiment blev placeret her. Chefen, ritmester H. Lunn boede på »Grønvang« med sin stab, og det skabte liv og spændende oplevelser. Ekstra

stalde og folde til de mange rideheste, staldpersonale, oppassere og officerer fløj hid og did, og på marken mellem »Vangen« og »Grønvang« blev indrettet en ridebane, hvor sergent Petersen gav rideundervisning til familiens damer og herrer. Også min fætter Gunnar og jeg lærte kunsten, for mit vedkommende dog med noget besvær, da den hest, som blev tilovers til mig, ikke ligefrem var skolet i den ædle kunst.

Min far havde 4 smukke søstre, som naturligvis var midtpunkt i officerernes galante kreds, og både malerisk og pompøst har det været, når vi alle var på ridetur i omegnen. De lyseblå uniformer med de hvide snore og de blanke sorte lakstøvler, de klirrende sporer og damernes elegance – jo, der var stil over det dengang.

Et ridestævne i Vamdrup, en anden lille by nær grænsen, hvor der lå et dragon-regiment, husker jeg meget tydeligt. Fra Vejen kørte vi derover i »Grønvang«s landauer, og her dystede så dragonerne med husarerne så det kunne forslå. Skoleridt, spring-konkurrencer, klovneløjer, alt var med og samlede store tilskuermængder. For øvrigt blev sergent Petersen senere gennem et langt liv en af Københavns kendteste ridelærere, men starten var en mark i Vejen.

Fra denne periode erindrer jeg også afstemningerne i Sønderjylland og Slesvig. Vi havde på det tidspunkt en meget fin »Adler«-bil med åbent chaufførsæde, udvendige gearstænger i messing, elegant polstret kupe med ekstra klapsæder, krystalvaser og talerør til chaufføren og meget andet. Denne vogn kaldtes »kejser-bilen«, en noget dunkel hentydning til Kejser Wilhelm, som man mente den havde tilhørt, men det ved jeg nu ikke noget sikkert om.

Denne bil blev passet og plejet som et spædbarn, hvilket også havde været tilfældet, hvis den som veteran-bil havde eksisteret idag. Dens messinglygter, tudehorn og andet skinnende blev pudset af chaufføren »Drés« (Andreas), som gennem mere end 30 år var min fars chauffør. Drés var som et medlem af familien, han kendte og fulgte os alle med loyal, ja kærlig hengivenhed, og den var gensidig.

Netop under afstemningerne i Sønderjylland husker jeg, at vi kørte til Åbenrå, hvor vi – vistnok – hørte H. P. Hanssen tale på »Folke-

hjem«. Med mine 11 år var betydningen nok for mig lidt svævende, men stemningen fornemmede jeg og den fæstnede sig i mit sind. Også i mit hjem prægede tiden os. Mor var formand for Dansk Kvindesamfunds sydjyske kreds, og jeg erindrer en kongres for kvinder, som fandt sted i Vejen i 1919, hvor Mor var det naturlige midtpunkt. Fra denne kongres erindrer jeg de mange, mange damer, med deres lange skørter, da de, som et led i kongressens aktiviteter, blev befordret fra Vejen, via Askov Højskole, til Skibelund Krat ved Kongeåen. Det foregik i et vogntog af hestekøretøjer, som var blevet mobiliseret fra egnens gårde. Jeg erindrer tydeligt den lange kavalkade med de lysklædte kvinder, de store hatte, de mange dannebrogflag, de grønne bøgegrene, støvskyen og lugten af heste i varmen.

Skibelund Krat var den gang samlingsstedet for hele grænseegnens befolkning, og her mødtes – i fredstid – danskere og dansksindede sønderjyder på de store festdage. Grundlovsdag og 15. juni samledes man, og fra talerstolen flød politikernes og kulturpersonlighedernes talestrøm ud til alt folket, som fylkedes om den. Der var bare det ved det, at dengang var højttalerne ikke opfundet, så politikerne kunne ikke gøre sig håb om at nå ud til folket, hvis man ikke ejede den oratoriske kraft, som var nødvendig. En tale blev derfor dengang ud-råbt – i bogstavelig forstand – sætning for sætning – og med en sådan styrke, at den nåede ud til de bageste rækker.

Jeg husker min mor på denne talerstol. Om det var den lyse kvindestemme der bedre kunne skære igennem, eller om det virkelig var det hun havde på hjerte – jeg ved det ikke, men jeg havde det indtryk, at man lyttede.

Efter mødet kørte vi videre i kortegen, og nu gik turen ned over grænsen, Kongeåen ved Skodborghus, hvor Mor havde udvirket, at kortegen kunne få lov til at køre 50 m ind på dyrebar sønderjysk jord og vende ved det tyske toldsted. For mig personlig var højdepunktet nu nok dagen derpå, da »Folkebladet« i sin lange reportage fra begivenheden, en passant, nævnte, at »dagens yngste kusk (var) Jørgen Vang-Lauridsen«, og det var faktisk rigtigt. Sagen var den, at Mor havde anskaffet sig en jumbe – et pragtstykke i mørk vogngrøn

lak med kurvefletning her og der – et køretøj, som hun selv kunne styre og som hun benyttede i sit omfattende hjælpekasse-arbejde som medlem af sognerådet. Denne jumbe var jeg ekspert i at køre (med den dovne Lotte), og som supplement til vognkortegen var jeg sat til at bestyre denne post, og stolt var 11-årige jeg. Det var første gang jeg fik avis-omtale i kraft af min personlige indsats.

Genforeningen blev den helt store oplevelse for os alle. Bedstefar havde set frem til dette, han havde talt derom i offentlige forsamlinger, og han var i spidsen for indsamling til en genforeningssten i Skibelund Krat, men han fik ikke selv glæden af at være med ved afsløringen. Han døde en måned før.

Hans død var et chok for alle i familien – ja for hele Vejen. Man vidste jo nok, at der var noget galt med hjertet – Angina pectoris – men at det skulle komme så pludseligt! Med de hjælpemidler man har idag, og med den viden om motion og levevis man har nu, ville han have kunnet leve meget længere. Når man taler om: det var dengang . . . så må dette faktum tælle med på debetsiden. Men nu var et virksomt liv slut og han fik en begravelse, som det hørte sig til dengang.

Han døde i Slagelse undet et besøg på hans kones slægtsgård og hans bære blev ført til Vejen i en jernbanevogn, som var beregnet på transport af døde. Vognens midterparti var en slags kapel, hvori kisten var placeret, og i hver ende af vognen var der en 1. kl. kupé til følget. Ved ankomsten til Vejen var en tusindtallig forsamling til stede, som fulgte ham til »Grønvang«, hvor kisten blev placeret i den store dagligstue.

Jeg husker disse dystre dage som noget helt overvældende. De varme juni-dage og duften fra de mange blomster og kranse, paraden af sorte kjoler og slør, de stive flipper, de høje hatte, ministrenes ordener, højtideligheden, alvoren, tårerne, alt var så forskelligt fra hvad jeg havde kendt før, og jeg forstod i virkeligheden ikke, at den brune, tunge kiste omsluttede min bedstefar, som jeg hidtil havde kendt som et levende, varmt menneske, der altid havde gode ord og kærlighed til overs for os børnebørn – ja og så i reglen nyslåede mønter fra Na-

tionalbanken. Det var første gang jeg mødte døden og det hele står klart for mig, selv om det snart er 60 år siden.

Begravelsen var pompøs. Selve graven var gravet sådan, at man kunne bære kisten ned ad en slags hulvej og placere den direkte på gravens bund. Alt var dækket med granris, og faner af alle slags blev i ærbødighed sænket over Bedstefars sidste hvilested. Jo, Bedstefar kom i jorden med maner.

En måned senere kørte vi så i landauer til Christiansfeld – Bedstemor betroede ikke sit liv til en bil – og fra bukken af dette smukke køretøj så jeg Christian den X tage den lille hvidklædte pige op til sig på den hvide hest og dermed markere, at Sønderjylland – efter mere end 50 års fremmedherredømme – atter blev dansk.

I Skibelund Krat står en mindesten for Magnus den Gode på hvilken Thor Langes smukke vers står indhugget i granit:

Magnus tvende Rigers Pryd
unde Gud din Kongesjæl
at se Nordens Grænsepæl
atter rykket frem mod Syd

og selv om dette vers refererer til begivenheder langt tilbage i tiden, så ved jeg dog, at verset stod prentet dybt i Johs. Lauridsens væsen.

Min bedstemor – Maren Lauridsen – levede endnu til 1927, og lige så længe var »Grønvang« et samlingssted for slægten. Jeg har ikke beskrevet det særlig udførlig og skal forsøge at råde bod herpå. Gårdens hovedbygning blev af Maren og Johs. Lauridsen nybygget i 1898 og blev et stort stuehus – i virkeligheden alt for stort til gårdens hartkorn. To spisestuer, som kunne slås sammen – hvad de ofte blev – en stor dagligstue med Bedstemors egen stue på den ene side (mod haven) og Bedstefars »kontor« på den anden – ud mod gården. En stor hall, hvor der kunne danses, og i den anden ende af huset to soveværelser, bad, køkken og folkestue. På 1. sal en hel del pigeværelser og gæsteværelser og en stue med en storslået udsigt over egnen.

Fra spisestuerne var der direkte adgang til en lang, overdækket

Et kik den modsatte vej – se side 28. Billedet over sofaen er af Johannes Larsen

veranda, som strakte sig foran huset mod haven, og her samledes man ofte i de varme sommerdage.

Dette var rammen om et hjem af den helt gammeldags type i perioden fra århundredskiftet til Bedstemors død i 1927. Trods de gode kår bar hjemmet præg af landlig sparsommelighed og enkel livsførelse. Smagen var den gængse på egnen. Plyds og stive egetræsstole, lidt mahogni hist og her, men det var tydeligt, at hverken Johannes eller Maren Lauridsen havde synderlig sans for kunst, smukke møbler eller andre af de ting, som man kunne finde i velstående folks hjem. Det var da også tydeligt, at det hverken var elegance eller kultiveret smag, der trak folk til dette hjem – der må have været noget andet – og det var der.

Det vil føre for vidt her at komme ind på en detaljeret beskrivelse af Maren og Johs. Lauridsens dagligdag, det må være nok at sige, at for en mand med hans virke i en tid, hvor industrien slog igennem og skabte problemer politisk såvel som kulturelt, har tiden været fyldt

med diskussioner, samtaler og samvær med mennesker af vidt forskellig betydning – og her var altså en af rammerne, elegant eller mindre elegant, hvad betød det? Det var manden og meningerne, der betød noget.

Askov Højskole betød umådelig meget for J.L. og en af hans bedste venner var da også højskolens legendariske forstander, Jacob Appel, der på det tidspunkt også var kultusminister. Der gik på den tid en sjov historie om disse to mænd og en tredje, som på sit felt var lige så kendt og fremtrædende, nemlig J.L.'s broder, P. Lauridsen, som var storkøbmand, først i Vejen og senere i Kolding.

Jernbanen Fredericia-Esbjerg går gennem Vejen, men på den tid standsede eksprestoget ikke i Vejen til stor fortrydelse for d'herrer Peder, Jacob og Johannes, og de fik derfor – i kraft af deres betydningsfuldhed – bevirket, at ekspresen til og fra København fremtidig kom til at standse i Vejen. I folkemunde kom toget herefter til at hedde »Aposteltoget«.

Den tredje ting, som for mig blev skelsættende i 1920 var som nævnt, at jeg kom på kostskole. 12 år gammel valgte mine forældre at sende mig på kostskolen »Stenhus« ved Holbæk, fordi de mente, at skolen i Vejen dels var dårlig og dels alligevel ikke kunne føre mig til den top i en skolemæssig karriere, som man mente jeg burde stile imod.

Jeg har netop i anledning af denne omtale af mit barndomshjem, haft lejlighed til at interviewe et par dejlige gamle damer (ja, undskyld, men når man er over de firs), som – i forskelligt øjemed – har været knyttet til min barndom, og fra dem har jeg modtaget megen værdifuld viden om det, som nok har foresvævet mig, men som nu er blevet til vidnefast vished.

Men lad mig først omtale hjemmet og dets persongalleri: Far, Olav Vang Lauridsen, var civilingeniør med kemi som speciale, og kun tre år efter sin eksamen blev han direktør på Margarinefabriken ALFA A/S. Det er jo helt klart, at det var som sin fars søn, han fik dette job, men han viste sig hurtigt opgaven voksen. Han havde længe før sin studietid forlovet sig med Mor, som dengang var seminarie-elev

I centrum: Johannes Lauridsen. Til venstre: P. Lauridsen og Olav Vang Lauridsen

på Winters Seminarium i Silkeborg, og som det dengang hørte sig til, ventede man pænt med at gifte sig, til man kunne forsørge en kone. Men i 1907 blev de gift og flyttede ind i en lille lejlighed i Vejen.

På »Vangen« skabtes rammen om vores tilværelse, og en af de omtalte damer, fru Rigmor Christoffersen, som var barnefrøken her i 1916–17, beretter om Far og Mor: Min opgave var – foruden visse huslige gøremål – at passe jer børn. Når du kom hjem fra skole, skulle jeg læse med dig, og jeg tilstår at det var en vanskelig opgave, for du havde altid et øje ude på vejen og skulle følge med i hvad *der* foregik.

Om Far siger hun: Vi havde stor respekt for ham, han virkede streng og præcis, og han forventede at alt gik efter en snor. Så var din mor mere åben og virkede venligere, men også hun var præcis og

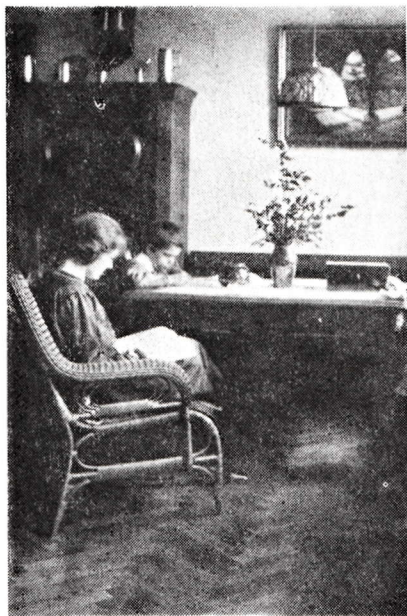
meget bestemt, altid redelig, ingen slinger i valsen. Og dette er da også mit indtryk af det menneske, som i de år stod mig nærmest.

Gudrun Vang Lauridsen var meget dygtig til at administrere det store hjem. Hun arbejdede ganske vist ikke meget til daglig i køkkenet – der var jo både kokkepige, stuepige og barnefrøken, men hun vidste hvordan tingene skulle laves, hvad vi skulle spise og hvordan det skulle tilberedes.

Om det så var storvasken – den månedlige – så styrede hun den. Jeg husker tydeligt den hektiske aktivitet i kælderregionen, hvor vaskerummene var, og herfra steg dampe og sære lyde op fra vinduer og døre. Indkaldte vaskekoner klarede slæbet på vaskebræt og en larmende håndvaskemaskine og senere blev månedens forbrug af duge, servietter, sengelinned og undertøj hængt ud i haven, hvor det blafrede livligt på tørresnore udspændt mellem høje stænger, plantet i nedgravede cementrør – bevar mig vel hvilket slæb det har været – dengang. Rigmor Christoffersen gyste også da vi talte herom. For hendes vedkommende var dagens sædvanlige gøremål afløst af køkkenarbejde og opvartning af trætte vaskekoner med kaffetår osv.

Selv om vi havde en havemand fra fabriken til det grovere arbejde i haven, husker jeg tydeligt Mor som den altid travlt beskæftigede med pasning af roser og andre blomster – utroligt, at hun fandt tid dertil, i betragtning af, at mere og mere offentligt arbejde blev lagt på hende. Som omtalt var hun kvindesagsforkæmper, men desuden kom hun i sognerådet og passede her hjælpekasse-arbejdet, med besøg over hele egnen hos småkårsfolk. Og hun var altid en kærkommen gæst.

Hun fik også engang den tanke, at vi børn trængte til at få lidt mere pli, så, resolut som hun var, organiserede hun en danseskole i Vejen, så ikke bare vi to børn kunne lære at føre os ordentligt frem, men så alle børn fik den samme chance – og her kommer den anden af de ældre damer ind i billedet – for min sandten om ikke danse-lærerinden fra 1918 til 1925 i det sydjyske endnu lever og med lyssende klarhed kan berette om tiden, men desuden i mellemtiden er blevet berømt.

Karen Enevold gennemgår engelske gloser med Jørgen V.L.

Bedstemors stue på »Grønvang«

Damen hed dengang Karen Albert Jensen og hun var datter af en af min mors lærerkolleger fra den skole i Jellinge, hvor hun var lærerinde i tiden da hun var forlovet. Karen Albert Jensen var elev hos Mor som lille pige og havde senere gennemgået gymnastik- og danseundervisning, som Mor så udnyttede ved at kalde hende til Vejen.

Da jeg for nylig besøgte *Karen Enevold* – for hende er det sandelig – fortalte hun mig om en episode, som jeg ikke kendte, og som på mere end een måde kendetegner Mor. Da Mor engang gik forbi »Seminariedammen« i Jellinge, fik hun øje på en hvid barnekjole, som lå og flød så underligt lidt ude i dammen og ved nærmere eftertyn fandt hun, at der i kjolen virkelig var et barn, som var på vej til at drukne. Mor hoppede ud og fik fat i pigen og bar hende op i præstegården tæt ved, og det viste sig da, at Mor i sidste øjeblik havde reddet een af præstens egne døtre – og hun lever vist den dag i dag.

Det har nu nok mere været en gerning med held i end en helte-gerning, for jeg ved positivt fra mange strandbadninger, at Mor absolut ikke kunne svømme, så hun har nok lige kunnet *vade* ud og redde pigen. Men alligevel – jeg har aldrig hørt om episoden, hverken hun eller Far har nævnt den, og det synes jeg nu da nok hun kunne have gjort, uden at det skulle opfattes som praleri.

Nå, men Karen Enevold, som jeg meget tydeligt erindrer som en yndig ung pige – organiserede sine dansekursus i Vejen og et par andre småbyer i nabolaget, og hun boede hos os på »Vangen«, hvor hun bl. a. prøvede at terpe engelske gloser ind i hovedet på mig.

Karen Enevold havde stor succes med sine kursus, som altid afsluttedes med det store afdansningsbal. Fra denne periode erindrer jeg »kotillonon« som det store »clou«. Udklædt i gammeldags dragter kom eet eller flere børn ind, bærende eller rullende på en vogn med medaljerne, sløjferne eller hvad det nu var, som derefter af herrerne uddeltes til den udkårne dame. Jeg erindrer tydeligt Karen Enevolds klare og distinkte kommandoer. Hun forstod at holde justits og alligevel more børnene og få dem til at danse det de skulle.

At Karen Enevold åbenbart ikke altid var så selvsikker, som det så ud til på danseskolen, fremgår af hendes samtale med mig, hvor hun beretter om sit første møde med den gamle dame på »Grønvang«. Hun var nervøs og havde spekuleret på, hvordan hun skulle gribe sagen an, men hun fandt ud af, at det burde gøres med den manér, man med rette kunne forvente af en danselærerinde, nemlig med den helt store »kompliment«. Så da hun blev stedet for Bedstemors åsyn, bredte hun med begge hænder den vide nederdel ud til siderne, og foretog derefter den helt store, dybe og yndefulde nejning, som ingen dronning kunne have forlangt bedre. Bedstemor fandt åbenbart forestillingen tiltalende, for den banede straks vejen for hyggelig samtale.

Karen Enevold fortæller mig også om de, ofte store, middage på »Vangen« – næsten altid for familien, som var stor og omfattede mange ældre og yngre ægtepar. Der taltes meget, både under og efter middagen, der blev leet meget og man morede sig godt, og navnlig blev der sunget meget. – Ja, det var dengang; man underholdt sig selv,

Jørgen overrækker sin far blomster. Fra lockouten efter 1. verdenskrig, hvor alle, fra yngste kontormand til direktøren, måtte tage fat som margarinearbejdere

Esther og Jørgen med blomsterkransede hatte. Det var komme il faut med stiv fløj og sløjfe selv på en skovtur

idet dog – og det husker jeg godt – Karen Enevold ofte måtte give en solodans til bedste på dagligstuen gulvtæppe med stor applaus.

Vi havde to bedstemødre: »Bedstemor på Grønvang« og »Bedstemor i Silkeborg«, og den sidstnævnte, som var enke efter landinspektør Hans Christiansen, opholdt sig ofte i flere måneder på »Vangen«. Fra hendes mund stammer en bemærkning, som jeg har måttet lide under i mange, mange år. Som sagt kom jeg på kostskole, og de skolepenge, som min far måtte betale for mig, forekom åbenbart det søde menneske at være en svimlende sum. Jeg gætter på, at den årlige sum, som min far investerede i min kulturelle udvikling, vel nok har svaret til det samme, eller måske lidt mere end hvad hun selv havde at leve

for om året, for ved en lejlighed, hvor jeg antagelig ikke har kunnet dokumentere den begavelse man måtte kunne forvente af en økonomisk indsats af den omtalte størrelsesorden, bemærkede hun: »Og du, som har fået landets dyreste opdragelse!« – Hvilket våben har en sådan bemærkning ikke været i mine forældres, mine søskendes, min kones, mine børns og nu minsandten også i mine børnebørns strategi?

Mens jeg forsøgte at skaffe min far valuta for skolepengene, gjorde min mor en beundringsværdig, skolemæssig indsats på hjemmefronten. På baggrund af de magre resultater af min skolegang i Vejen, som jeg da glæder mig over, at mine forældre helt bestemt mente skyldtes skolens ringe kvalitet, havde Mor fundet ud af, at hun – foruden alle de andre gøremål – kunne nyttiggøre sin lærerindeuddannelse ved at indrette privat skole på »Vangen«, for min søster Esther og sammen med hende nogle piger og en dreng fra venne- og familiekredsen. – Denne hjemmeundervisning fungerede aldeles perfekt i flere år, overvåget – som sligt skulle gøres – af præsten, gamle pastor Richter, som var en stor kulturpersonlighed.

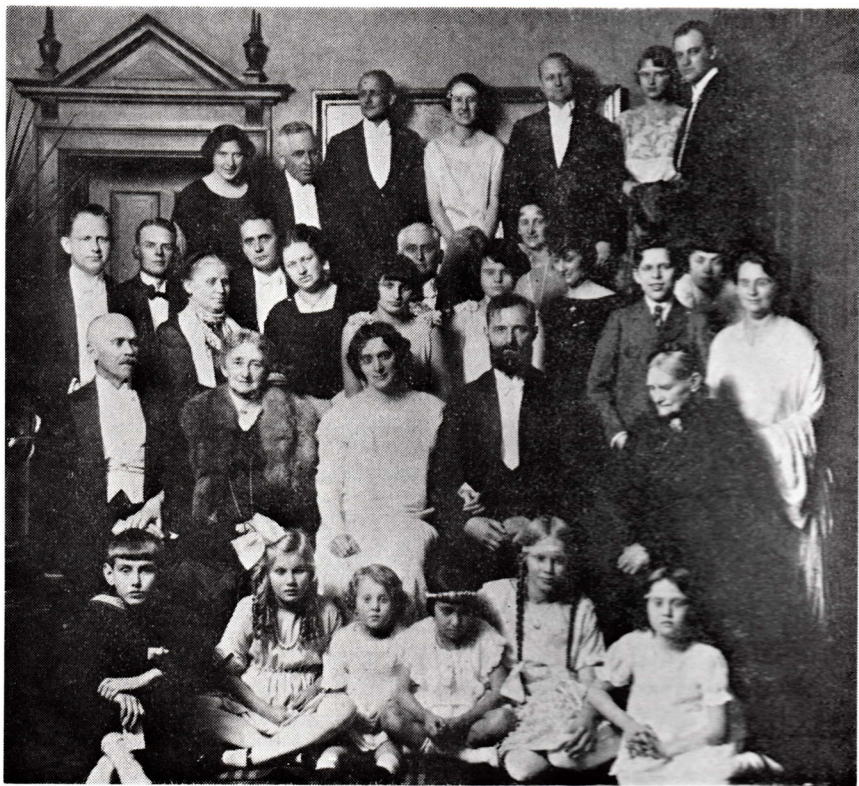
Sådan gik tyverne, Mors og Fars unge år – med arbejde og familieliv i smuk harmoni. Mor havde oven i købet fået en søn til i 1920, Johannes Christian Olav Vang Lauridsen, opkaldt efter de to bedstefædre og een far, så det er faktisk ubegribeligt, at hun kunne klare det hele. Far havde som øverste administrerende leder af »Alfa« både med produktion og salg at gøre, men for mig står salgsarbejdet som den helt store indsats han præsterede. Udkast til reklamer, plakater, pakninger, annoncer o.m.a. kunne altid ses på hans kontor, repræsentanter skulle skoles, købmændene over hele landet kontaktes – og bagerne. Hvad kunne bedre udnyttes end familien? Hans søster, Magdalene, til daglig kaldet Magda, måtte udgive en lille vejledning for bagning af småkager – hun var en overgang »Statens konsulent i husholdnings-sager« – i virkeligheden en forløber for »Statens Husholdningsråd«. Hun var uddannet husholdningslærerinde hos Fars kusine, den senere legendariske Magdalene Lauridsen, som i Sorø havde oprettet Husholdningslærerinde-seminariet »Ankerhus«, som nu er en fondsejet institution af stort format. – Ja, alene om hende kunne der berettes en

Min første indsats for Alfa gjorde jeg i 1924, hvor jeg foranledigede, at fabriken leverede al margarinen til de tusind drenge i Trelde Næs-korpslejren. Far (nr. 2 fra højre i bageste række) tog i den anledning fri og deltog i »fædre-lejren«. Chefen for denne afdeling var den senere rektor Svend Larsen, Stenhus (nr. 3 fra venstre i 1. række), og næstkommanderende var min patruljefører, senere operasanger Thyge Thygesen (nr. 4 i 1. række)

lang historie, for hun skabte sin karriere på basis af de indtryk, hun hentede gennem et længere ophold hos Maren Lauridsen på »Grønvang«, men det bliver der ikke plads til her.

Nå, men Fars søster, Magda, gik en dag hen og giftede sig med Peter Freuchen. Det skete i 1924, og netop da var han uhyre populær over hele landet efter sine rejser i Grønland sammen med Knud Rasmussen. Den dag i dag findes et område på Grønland, som hedder Magdalenes Land, et sentimentalt udtryk for den ensomme mands tanker i det store tomme område. Brylluppet stod på »Grønvang«, og det varede ikke længe inden de to svogre, Far og onkel Peter, fandt

Magdalene Vang Lauridsen's bryllup med Peter Freuchen den 22. nov. 1924

»Grønvang«, Vejen

Familien og gæster er nævnt fra venstre mod højre:

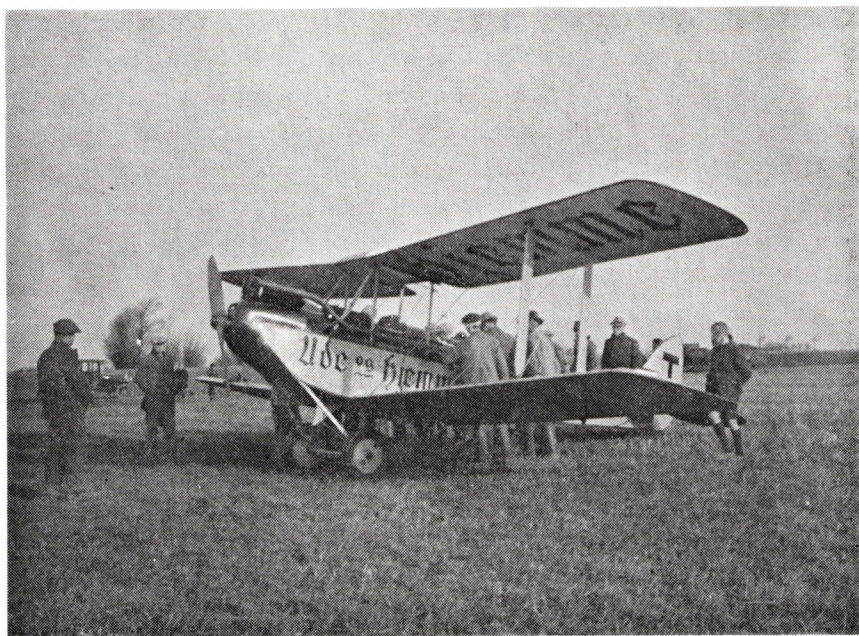
Øverst: Kirsten VL, Th. Mortens, Fritj. Kemp, Regitze Fr., Arne Sundbo, frk. Deleuran, Ib Fr.

Bagest, på gulvet stående: Rob. Lund, bestyrer Madsen, Olav VL, Jacob Appel, Ulla Lund, (f. F.), Polly Fr., Ingrid M. (f. VL).

Forrest, stående: Ingeborg Appel, Helga VL, Inge og Hanne Knud Rasmussen, Jørgen VL, Gudrun VL.

Siddende: Lorenz og Frederikke Fr., Magdalene Fr., Peter Fr., Maren Lauridsen.

Børnene, forrest: Johannes og Karen Agnete M., Kirsten(pie) VL, Pipaluk Fr., Esther VL, Helga (Ydder) VL.

»Ude og Hjemme«s flyvemaskine, taget på dagen for Jørgen V.-L.s luftdåb i 1927

hinanden i et samarbejde om udgivelsen af ugebladet »Ude og Hjemme«, som så dagens lys kort tid efter. Bladet skulle være – og blev – en reklameaktivitet for Alfa margarine, og mange ideer fostredes og blev ført ud i livet. Kampen om forbrugernes gunst var indædt mellem de store margarinefabriker helt op til 2. verdenskrig, og det medførte ustandselige rejser for Far mellem Vejen og København i disse år.

En af de aktiviteter, som bragte megen omtale var »Ude og Hjemme«s luftakrobatik-forestillinger. Far havde anskaffet et par flyvemaskiner af typen »MOTH«, møl, og havde engageret flyvere til at tournere over alle landets større byer. Samtidig smed man reklamer ned, som skulle henlede folkets opmærksomhed på bladet – og derigennem naturligvis på margarinen. En af flyverne var den kendte kaptajn Steinbech, en uforfærdet dansk pilot, som senere blev det hollandske Luftfartsselskabs dynamiske flyve-leder gennem mange år.

Ved en lejlighed i Odense, i 1927, hvor jeg var sammen med Peter Freuchen ude på flyvepladsen, bad han Steinbech om at give mig en flyvetur. Det blev min luftdåb – og en luftdåb jeg aldrig nogensinde glemmer. Jeg var 19 år og havde absolut ingen forudannelser, men bagefter har jeg gættet mig til Steinbechs reaktion: Her bliver man dirigeret til at flyve en tur over Odense med en ung laban af en direktørsøn, hvis far måske nok ejer maskinerne – men o.k. han skal få set sig om.

Jeg bliver spændt fast i det forreste åbne cock-pit, får flyvebrillerne på, og starten går fint – græsmarken forsvinder under os, og jeg kigger betaget ud over Odense og genkender både det ene og det andet. – Men så sker det: Pludselig går det skråt nedad mod jorden og derefter opad igen i et brølende sus. Bardunerne på dobbelt-dækkeren hviner og dirrer og pludselig forsvinder horisonten under mit synsfelt forude for at afløses af den rene klare himmels blå luft. Farten stilner af og nu dukker den anden horizont op, men på hovedet, og derefter begynder nedturens afsluttende cirkelbevægelse i et kæmpe-drøn. Uden at jeg i grunden mærkede noget særligt, havde Steinbech givet mig et »Looping the loop« og sandelig ikke lagt fingrene imellem. Derefter kom andre af kunstflyvningens specialiteter, »faldende blad«, »rolling« og hvad de nu hed, og jeg husker, at jeg en enkelt gang, lidt ængstelig vendte mig i sædet og kikkede gennem flyvebrillerne tilbage til Steinbech, som stak mig et svedent grin, men samtidig en beroligende bevægelse, hvorefter jeg roligt gav mig til at nyde resten af turen.

Samarbejdet mellem svogrene blev efterhånden dårligere – uden at jeg direkte kan pege på årsagen, men jeg gætter på, at den gode Peter ikke rigtig kunne li' melodien. Peter Freuchen var den frie mand fra de store vidder, kunstneren, og mere og mere opslugt af sit forfatter-skab, mens Far var den skolede forretningsmand, som forlangte kæft, trit og retning. I hvert fald sluttede samarbejdet, og de kom aldrig rigtig på talefod igen.

Jeg derimod havde et dejligt forhold til onkel Peter. Han besøgte mig ofte i Århus i 1926, hvor jeg havde en svær tid på en øjenklinik

*Fra havtrappen på Enehøje.
Forrest t. v. Jørgen V.-L.,
derefter Otto Gelsted.
Øverst t. h. Pipaluk Freuchen*

*Digterværkstedet på Enehøje.
Forrest fru Harriet V.-L. 1934*

på grund af en ulykke, hvor mit ene øje kom til skade, og senere var jeg på rekreation i hans og Magda's hjem i Kanslergade i København, hvor vi forøvrigt en aften var sammen med Stauning, som boede i nærheden. Senere var jeg med til at indrette deres egentlige hjem på »Enehøje«, øen i Nakskov Fjord, som han havde købt, og hvor de fleste af hans bøger blev til. En gammel smedie på gården blev indrettet som hans »digter-værksted« og her husker jeg ham som en travlt arbejdende mand.

Her på »Enehøje« indrettede Magda hjemmet og dette blev rammen om en tilværelse, som mange har oplevet. Onkel Peter var fantastisk gæstfri. Jeg blev gift i 1933, men allerede i 32 var vi en sommer sammen med bl. a. Otto Gelsted, vennen, som onkel Peter gerne ville holde lidt i ørerne. Peter var fanatisk afholdsmand, og meget kunne man sige om »Gelle«, men afholdsmand var han ikke. Carl Brisson var der engang med Cleo, ja, der kom masser af kunstnere, filmsfolk af alle slags – det var en glørværdig tid.

En anden af Fars svogre fik han et bedre samarbejde med, nemlig juristen Arne Sundbo, som i 1923 – også på »Grønvang« – blev gift med Fars yngste søster, Marie – aldrig kaldt andet end Missen. Netop i trediverne indrettede Arne og Missen et dejligt hjem på »Bjerregården« – et hus på toppen af Valby Bakke, bag Carlsberg. Huset var egentlig hovedbygningen til en lystejeendom, som i sin tid lå her, langt ude på landet, men senere gav det navn til den vej, hvorpå det den dag i dag ligger, Bjerregårdsvej.

Dette hjem blev fra begyndelsen et tilholdssted for hele familien. Utallige er de fester og sammenkomster, som her har været afholdt. Faster Missen havde en sjælden evne til at stille noget på benene og samtidig holde sig selv – efter alles mening – alt for meget i baggrunden. Ved middagene i den store spisestue samledes ofte 25–30 gæster til barnedåbe, bryllupper, fødselsdage, doktorgilder og hvad det nu ellers kunne være, og her blev der – navnlig fra onkel Arnes side – lagt megen vægt på vittige og elegante bordtaler.

Onkel Arne var overretssagfører, men kom hurtigt ind i kommunalpolitik og var i mange år socialdemokratisk borgmester i København. Fars og Arnes samarbejde koncentrerede sig i bestyrelsen for de selskaber, som navnlig havde Fars interesse: Alfa og Phønix, og Arne havde sin store andel i formuleringen af den samarbejdskontrakt mellem de tre store margarinefabriker, som jeg lige berører til slut.

Også for Mor blev trediverne en travl tid. Allerede i begyndelsen blev hun tingvalgt medlem af Landstinget (igen Venstre) og i denne egenskab var hun bl. a. med ved åbningen af Lille-Bælts-broen i 1933. Og havde Far i tyverne næsten hver uge måttet rejse til København, så blev det nu hendes tur til at gøre det samme. Rigsdagsarbejdet kaldte, og nu så vi hende ofte i København, hvor min kone, Harriet og jeg havde vort hjem fra 1933.

Lige fra jeg kom på kostskole i 1920 og til sin – alt for tidlige – død i 1941 skrev hun breve til mig. Jeg har dem alle. Hver eneste uge fandt hun tid til at skrive breve, og ikke bare korte breve om at sende vasketøj hjem, og om at jeg nu måtte se at få en ny skjorte eller et sæt tøj, nej, det var breve som vidner om varm og ægte kærlighed, og

*Jørgen Vang-Lauridsen som konfirmand
i 1924*

*Gudrun og Olav V.L. på
sølvbryllupsdagen 2018 1932*

meget ofte – i drengeårene – udtrykker hun ængstelse for, hvordan det skulle gå mig i tilværelsen.

Både på »Grønvang« og på »Vangen« var grundholdningen religiøs. Mor bad altid aftenbøn med os børn og om morgenen spillede hun selv for på klaveret til morgensang. Juleaftens højtid – efter den obligat risengrød og gåsesteg – indledtes altid med jule-evangeliet, som hun selv fremsagde efter hukommelsen. Netop dette evangelium vækker derfor altid dyb bevægelse hos mig når jeg hører det og jeg ser da altid min mor for mig, siddende i kredsen og se på os alle med sine milde blå øjne.

Men jeg kan ikke tegne et billede af min mor uden at omtale hendes indstilling til kvindernes frigørelse. Som tidligere omtalt var hun alle-

rede fra begyndelsen af tyverne med i denne kamp, men hvor hun egentlig stod, eller hvad det var hun kæmpede for står lidt tåget for mig i betragtning af at ordet (eller temaet) sex var absolut »tabu« for hende. Jeg husker således engang i slutningen af trediverne, at Far havde inviteret os alle ind på »National-Scala«, hvor der var musik og optræden, mens man spiste smørrebrød. Ved denne lejlighed optrådte et damekor som »can-can«-piger, med røde strømpebånd, små stykker med »bart« og kniplingsbesatte trusser. Mor blegnede efterhånden som disse syndige afsløringer skred frem, og jeg husker hun instinktmæssigt greb efter mig, for ligesom at prøve på at få mig til at se den anden vej – men hun greb sig vel i det, kom måske i tanker om at jeg nu var en 30-årig gift mand, og ikke hendes lille dreng, der trængte til beskyttelse mod livets ondskab, så da finalen – i rent bogstavelig forstand – kom, hvor pigerne slog de lange kjoler op om ørerne og vendte de små, blondeklædte bagdele ud mod publikum – så brød Mor ud i et inderligt velment, men dog værdigt: »Uf, hvor er det ækelt«. Ak ja, det var dengang. Hvad er hun ikke blevet sparet for ved sin død få år efter.

Men hun opnåede en stor glæde, nemlig at se sin datter, Esther, blive gift i 1937 med den unge, lovende læge Poul Færgeman. Dette skete på »Vangen« en dejlig varm juli-dag, hvor gæsterne fylkedes i haven inden middagen på »Hansens Hotel«. Hun nåede også at blive bedstemor, idet både Esther og min kone fik henholdsvis en søn og en datter og hun nåede at glæde sig derover et par år. Hun døde af kræft på Lukasstiftelsen i København den 27. februar 1941 kun 62 år gammel. Et virksomt liv var slut.

Fra og med Mors død gik udviklingen i hjemmet på »Vangen« i stå. Far levede til 1956, men han tålte ikke, at der skete en eneste forandring. Gulvtæpper blev fornyet i nøjagtig samme stil, til trods for vanskeligheder ved at finde det samme mønster, præstegårdstæpper var simpelt hen gået af mode, møbler blev nybetrukket med samme stof som hidtil, så hjemmet bevarede sin karakter fra Mors tid. Men han holdt – og med glæde – det løfte, som han havde overtaget efter

sin far, nemlig en forpligtelse til at lade »Grønvang« og »Vangen« stå åben for familie, slægt og venner. Han vedblev til sin død at være et samlingsmærke.

I årene umiddelbart efter krigen var Far en af initiativtagerne til dannelsen af »Margarine-Compagniet M.C. A/S«, et samarbejdsorgan mellem de tre store margarinefabriker, OMA, SOLO og ALFA, og i denne forbindelse havde vi mange og lange drøftelser, idet jeg på det tidspunkt var en ikke ukendt rationaliserings-ingeniør, og havde dannet det første konsulent-firma på dette område her i landet. I 1951 blev jeg opfordret til at blive direktør i selskabet, men sagde Nej-Tak.

Far var med rette stolt af sit værk, og glædede sig over, at samarbejde havde afløst tyvernes og tredivernes nådeløse kampe. 15 år efter hans død kom det imidlertid til at gå anderledes end han havde tænkt sig, men det er en helt anden historie.

Indhold

Frontispice af <i>Hans Bendix</i>	2
Forord	5
Helst ville jeg have været en dreng – <i>Arveprinsesse Caroline-Mathilde</i>	7
Lille dreng på en margarinefabrik Da Vejen voksede <i>Direktør Jørgen Vang-Lauridsen</i>	21
Et naturbarn vokser op i skovfogedhjemmet på Bogø <i>Skovrider Kjeld Ladefoged</i>	50
Takket være moster Bob Et rummeligt hus i Roskilde <i>Redaktør Lise Nørgaard</i>	65
Det var brevduerne, der reddede mig! Dreng i Middelfart <i>Johannes Skræppenborg-Nielsen, fh. MF</i> ..	81
Min meget lykkelige barndom på Færøerne <i>Pastor Johan Nielsen, MF</i>	115
Trygge dage i Shanghai Et dansk hjem i Østen <i>Fru Marie-Louise Bramsen</i>	132

Krisen i trediverne skabte Lego	
Et jydsk industrieventyr tager form	
<i>Direktør Godtfred Kirk Christiansen</i>	164
Fest, forelskelse og fattigdom	
<i>Magister Karen Krogh</i>	176
En Amagerdreng	
<i>Statsminister Anker Jørgensen</i>	210
Dage på havsens bund	
Arbejdsmandens børn i Kolindsund	
<i>Forfatteren Dagmar Nielsen, Sigerslev</i>	224
Altid i gang	
<i>Journalist Eva Bendix</i>	252